

УДК 624.012.25:539.431

ВПЛИВ ПОПЕРЕДНЬОГО НАПРУЖЕННЯ ЗАТЯЖКИ НА НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМАЦІЙНИЙ СТАН ЗАЛІЗОБЕТОННОЇ ДВОХШАРНІРНОЇ АРКИ

INFLUENCE OF PRESTRESSING TIGHTENING ON THE STRESS- DEFORMATION CONDITION OF REINFORCED TWO-HINGED ARCH

Кислюк Д.Я., (Луцький національний технічний університет м. Луцьк)

Кислюк Д.Я., (Луцкий национальный технический университет, г.Луцк)

Kysljuk D.J., (Lutsk National Technical University, Lutsk)

Досліджено вплив попереднього напруження затяжки двохшарнірної арки на збільшення несучої здатності конструкції та зменшення прогинів і ширини розкриття тріщин.

Исследовано влияние предварительного напряжения затяжки двухшарнирной арки на увеличение несущей способности конструкции и уменьшение прогибов, а также ширины раскрытия трещин.

В процесі експлуатації арки в складі перекриттів у промислових і цивільних будівлях, а також в спорудах, можуть піддаватись малоцикловим (повторним) навантаженням, а інколи і перевантаженням, які можуть суттєво вплинути на напружено-деформований стан перерізів арки і затяжки. В двохшарнірних арках може відбуватися перерозподіл зусиль у верхньому поясі і затяжці, який може впливати на їх міцність і жорсткість. Вплив повторних навантажень та можливий перерозподіл зусиль при розрахунках арок чинними нормативними документами не розглядаються. Також не розроблено методику розрахунку арок з перерозподілу зусиль у верхньому поясі і затяжці.

Виходячи з наведеного, необхідно дослідити особливості експериментальних досліджень дійсної роботи залізобетонних арок, як при одноразовому монотонному навантаженні до руйнування так і при дії повторних навантажень з регулюванням зусиль і без, та порівняти їх з розрахунковими результатами.

На основі досліджень в будівельній лабораторії ЛНТУ дійсної роботи двохшарнірної залізобетонної арки із затяжкою при дії повторного навантаження було вирішено детальніше дослідити вплив попереднього натягу затяжки на зусилля, які виникають в арці. Було випробувано

залізобетонні двохшарнірні арки, які мали загальну довжину 2160 мм зі стрілою підйому 40 см та поперечний переріз 100×140 мм (рис. 1) [1,2].

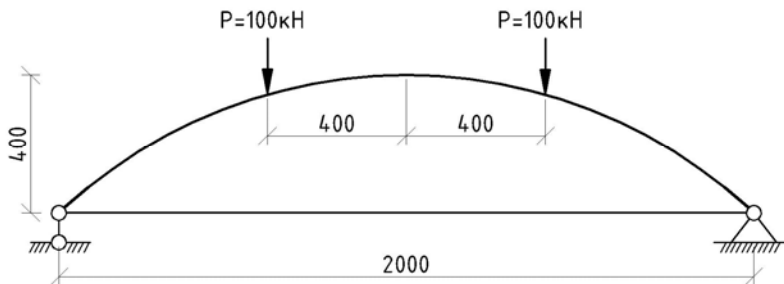

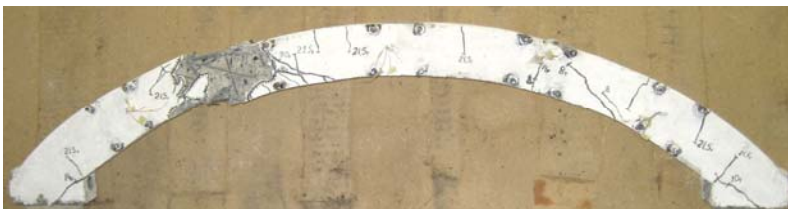
Рис.1.Розрахункова схема арки

Робота арок вивчається в гідравлічному пресі, обладнаному спеціальними траверсами. Арки випробовувалися як вільно оперті з розрахунковим прольотом $l=200$ см. Навантаження прикладалося у вигляді зосереджених сил на відстані 40 см від осі симетрії арки через траверсу гідравлічним пресом [1,2].

Результати експериментальних досліджень. Арка 2А-1 випробовувалась одноразовим монотонним навантаженням до руйнування, яке відбулося внаслідок роздроблення бетону на ділянці прикладання навантаження, рівного $P_u = 106,0$ кН. Арка 2А-2 також випробовувалась одноразовим навантаженням до руйнування, однак, на відміну від першої в роботу арки включали попереднє напруження зтяжки. Значення додаткового зусилля визначали за допомогою розрахунку із врахуванням перерозподілу зусиль, яке становило $\Delta H = 8$ кН. Руйнівне навантаження в арці 2А-2 склало $P_u = 98,0$ кН. Арки 2А-3 і 2А-4 піддавали десятикратному малоцикловому навантаженню, також з попереднім напруження зтяжки. Арки руйнувалися в зоні дії максимального згинального моменту внаслідок роздроблення та зрізу стиснутого бетону (рис. 2) [3].

З метою порівняння результатів дійсної роботи арок, також проведено числовий експеримент за допомогою програмного комплексу Ліра 9.0.

Теоретичне значення зусилля в арці визначено за формулами, наведеними в роботі [4]. При прийнятій схемі навантаження зусилля в зтяжці дорівнює $H_{th} = 1,41P$, при коефіцієнті податливості зтяжки $k_{th} = 0,928$. Якщо прийняти, що зтяжка абсолютно жорстка, то зусилля в ній буде дорівнювати $H_r = 1,52P$. При визначенні розпору за ПК Ліра 9.0. коефіцієнт податливості змінюється від $k_{ліра} = 0,891$ до $k_{ліра} = 0,916$ [5]. Для навантаження $P = 100,0$ кН зусилля в зтяжці $H_{ліра} = 142,6$ кН (рис. 3.).

Арка 2А-1

Арка 2А-2

Рис. 2. Характер руйнування арок другої серії

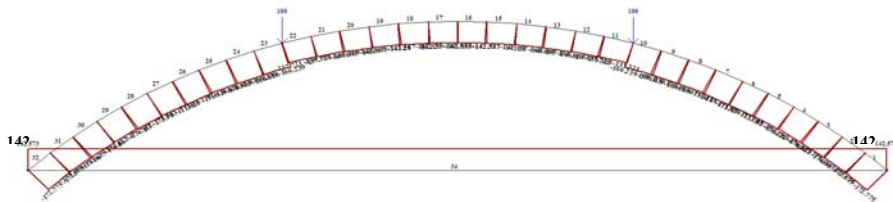

Рис. 3. Розрахунок лінійної арки, зусилля в зтяжці без попереднього натягу

Для відтворення напружено деформівного стану арки в програмному комплексі Ліра було змодельовано 2D експериментальну арку та проведено розрахунок з впливом нелінійного деформування.

Експериментальна арка розділена на 14 пластинок 1см×1см та шириною 10см, що відповідає поперечному перерізу. Пластинкам задавались характеристики деформування бетону, а в пластинках, де в арці знаходиться поздовжня арматура – задається процент армування, який дорівнює кількості арматури. Навантаження прикладалось ступенями по 10кН до 100кН (рис. 4).

При розрахунку без напруження зтяжки було визначено зусилля $H_1 = 142,6$ кН (рис. 3, 4), яке сприймає зтяжка при навантаженні $P = 100,0$ кН, і для подальших розрахунків умовно замінюємо зтяжку на силу H_1 і додаємо до неї значення попереднього натягу 4, 8, та 12 кН. В результаті було змодельовано чотири навантаження з прикладеною силою в лівому вузлі відповідно 142,6 кН, 146,6 кН, 150,6 кН, та 154,6 кН. Результати обчислень для лінійної задачі зведені у таблицю 1.

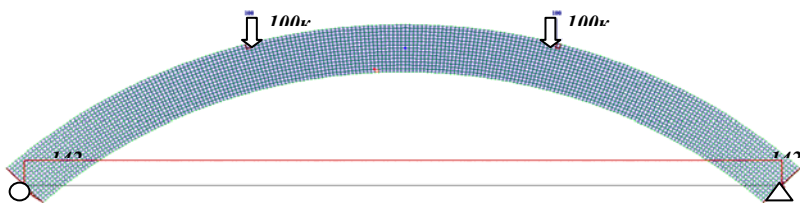

Рис. 4. Розрахунок 2D арки, поздовжні зусилля в затяжці без попереднього напруження

Таблиця 1

Результати розрахунку арки для лінійної задачі

N_0 n/ n	ΔH кН	H кН	Δ_0 мм	Δ мм	f_0 мм	f мм	M_0 кН/м	N_0 кН	Q_0 кН	M кН/м	N кН	Q кН
1	0,0	142,6	0,0	-4,6	0,0	-5,6	0,0	0,0	0,0	10,5	-166,3	-51,8
2	4,0	146,6	1,47	-2,3	1,4	-3,5	-1,3	-3,8	1,2	9,13	-170,1	-50,65
3	8,0	150,6	3,83	-0,3	3,8	-1,7	-2,7	-7,6	2,4	7,77	-173,9	-49,44
4	12,0	154,6	6,75	1,5	6,8	-0,2	-4,1	-11,0	3,6	6,4	-177,7	-48,22

З отриманих результатів видно, що максимальний згинальний момент при попередньому натягу затяжки 4кН зменшився на 12,3%, при 8кН на 24,9%, і при 12 кН на 37,5% від початкового значення. Значно зменшуються прогини арки при незначному збільшенні поздовжньої сили N . При розрахунку 2D експериментальної арки отримали певні результати (див. таблицю 2) та ізополя напружень (рис.6, 7).

Таблиця 2

Результати розрахунку арки для 2D задачі

N_0 n/ n	ΔH кН	H кН	Δ_0 мм	Δ мм	f_0 мм	f мм
1	0,0	142,6	0,0	-4,8	0,0	-5,54
2	4,0	146,6	1.2	-2,3	1,03	-3,4
3	8,0	150,6	2.52	-0,1	2,17	-1,7
4	12,0	154,6	3.97	1,8	3,43	-0,28

Як, видно з таблиці 1, 2 результати розрахунку при однакових завантаженнях мають невелику розбіжність, це дає можливість вважати, що арки однорідні.

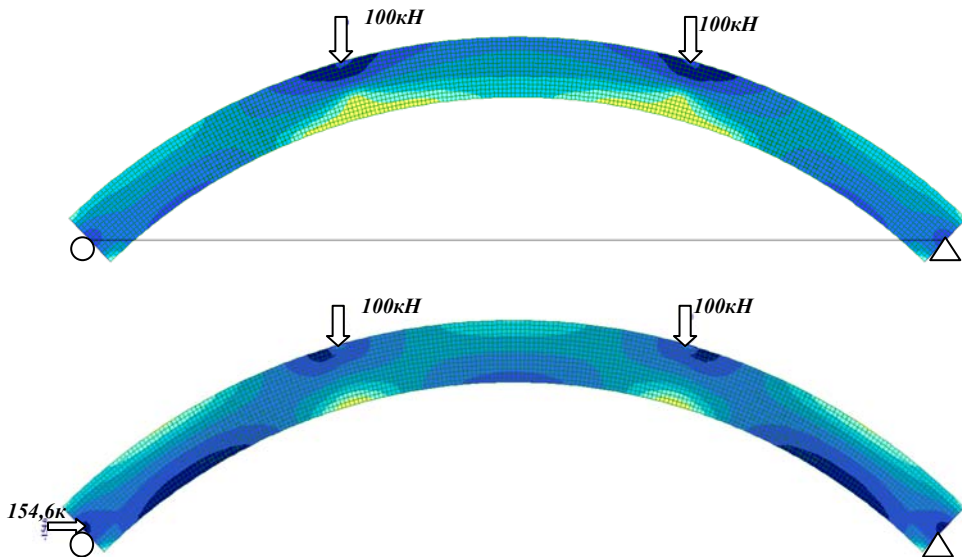

Рис. 6. Ізополя напружень N_x ; а) з затяжкою; б) з попереднім натягом 12кН.

За отриманими результатами експерименту та результатами розрахунку в ПК Ліра 9.0 було побудовано діаграми напруження стиснутої зони перерізів арки.

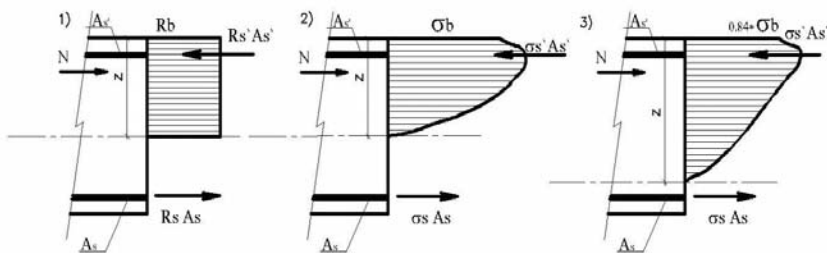

Рис.7. Діаграми напружень стиснутої зони 1) СНиП 2.03.01-84; 2) без попереднього напругу; 3) з попереднім натягом 12кН.

З отриманих результатів видно, що в різних випадках різна висота стиснутої зони. За СНиП 2.03.01-84 $z = 80\text{мм}$ за розрахунком ПК Ліра без попереднього напруження $z = 79\text{мм}$ за розрахунком ПК Ліра з попереднім натягом 12кН. $z = 118\text{мм}$.

Крива напружень побудована за СНиП 2.03.01-84 є прямокутною, вона не враховує зміни напружень по висоті стиснутої зони, при $R_b \approx \sigma_b$. Для арки з попереднім натягом висота стиснутої зони z збільшується, а σ_b зменшується на 16%.

Висновок: Результати отримані в ПК Ліра 9.0. наближено співпали з експериментальними результатами при сталій жорсткості та рівномірних деформаціях елемента. Розрахунки лінійної схеми арки майже співпали з розрахунками в 2D моделі.

Дослідження показало, що відносно невелике попереднє напруження зтяжки призводить до значного збільшення несучої здатності конструкції і відповідно до зменшення прогинів і ширини розкриття тріщин. Попереднє напруження зтяжки впливає на напружено-деформівний стан розрахункових перерізів арки, зменшуються напруження стиснутого бетону, але збільшується його висота.

1. Кислюк Д.Я. Методика експериментальних досліджень роботи двохшарнірних залізобетонних арок при повторних навантаженнях // Ресурсоекономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди: Збірник наукових праць. – Рівне: Видавництво Національного університету водного господарства та природокористування, 2005. – Випуск 12.- С. 169 – 174 2. Бабич Є.М., Кислюк Д.Я. „Дослідження роботи двохшарнірних залізобетонних арок при короткочасному повторному навантаженні”. Ресурсоекономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди Збірник наукових праць Випуск 16 - Рівне : НУВГП, 2008р. 3. Кислюк Д.Я. „Дослідження прогинів двохшарнірних залізобетонних арок з регулюванням зусиль в зтяжці при дії повторних навантажень”. Ресурсоекономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди Збірник наукових праць Випуск 18 - Рівне : НУВГП, 2009р. 4. Мурашев В.И., Сигалов Э.Е., Байков В.Н. Железобетонные конструкции. – Москва: Госстройиздат, 1962. – 659 с. 5. Кислюк Д.Я. „Порівняння дійсної роботи двохшарнірних з/б арок з теоретичними значеннями та нелінійним розрахунком в ПК Ліра 9.0”. Ресурсоекономні матеріали, конструкції, будівлі та споруди Збірник наукових праць Випуск 19 - Рівне : НУВГП, 2009р.